

Asia

Neuvottelut EU:n uudesta kumppanuudesta Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 55/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan unioni ja Yhdistynyt kuningaskunta ("UK") saivat 24.12.2020 päätökseen neuvottelut uudesta kaupp- ja yhteistyösopimuksesta. Se kattaa kaikki neuvoteltavana olleet alat. Sopimusta täydentävät erilliset sopimukset tietoturvasta ja ydinenergia-alan yhteistyöstä. Komissio neuvotteli sopimukset EU:n puolesta yleisten asioiden neuvoston helmikuussa 2020 antaman neuvottelumandaatin mukaisesti, ja neuvoston valmisteluelimiä sekä Euroopan parlamenttia jatkuvasti kuullen.

Erosopimuksen mukainen siirtymäkausi päättyi 31.12.2020. UK:n vastustuksen johdosta sitä ei voitu enää pidentää.

UK:ssa sopimusten hyväksymisprosessi saatiin jo vuoden 2020 aikana lopullisesti päätökseen. Parlamentin alahuone hyväksyi sopimukset yhdessä käsittelyssä äänin 521-73. Parlamentti ei enää käsittele sopimuksia eikä niiden voimaantulo enää edellytä UK:lta muita erityisiä toimia.

EU:ssa Euroopan parlamentti ei ehtinyt antaa sopimuksille hyväksyntäänsä ennen vuoden vaihdetta. Näin ollen neuvosto teki 29.12. sopimuksettomien tilan välttämiseksi SEUT 218 artiklan 5 kohdan mukaisen päätöksen sopimusten allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta 1.1.2021 alkaen. Neuvosto päätti yksimielisesti allekirjoittaa sopimukset vain unionin puolesta, niin sanottuina unionisopimuksina.

Väliaikainen soveltaminen jatkuu 28.2.2021 saakka. Tarvittaessa sitä voidaan pidentää osapuolten välisen kumppanuusneuvoston yhteisellä päätöksellä. Euroopan parlamentti ei ole vielä tehnyt lopullista päätöstä käsittelyaikataulustaan. Tämänhetkisen tiedon mukaan parlamentin hyväksyntä sopimuksille saataisiin aikaisintaan 23.2., jonka jälkeen niiden voimaantulo edellyttää vielä neuvoston päätöstä sopimusten tekemisestä. Neuvoston kyseinen päätös tehdään todennäköisesti kirjallisessa menettelyssä.

EU:n osalta kyse on nyt sopimusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Neuvotteluja ei enää tulla jatkamaan.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kannat on esitetty selvityksessä UJ 50/2020 vp. Niiden muuttamiseen ei ole tarvetta. Valtioneuvosto katsoo edelleen, että sopimukset vastaavat Suomen neuvottelutavoitteita, ne ovat hyväksyttävissämme ja ne voidaan poikkeuksellisesti tehdä unionisopimuksina.

Pääasiallinen sisältö

1. Eduskunnalle annetut selvitykset

Vuoden 2020 aikana eduskunnalle lähetettiin neuvottelumandaatista, neuvottelujen etenemisestä ja Suomen tavoitteista seuraavat viisi selvitystä: E 6/2020vp, EJ 5/2020 vp, EJ 16/2020 vp, U 55/2020 vp ja UJ 50/2020 vp. Suuri valiokunta sai myös neuvotteluista viidesti erillisen kirjallisen ja suullisen selvityksen eurooppaministerin ollessa valiokunnassa kuultavana yleisten asioiden neuvoston kokousten johdosta. Lisäksi valtioneuvosto on antanut eduskunnalle tunnuksen E 125/2016 vp alla yhteensä 18 erosopimusneuvottelua koskevaa selvitystä. Useimmissa näistä käsiteltiin myös EU:n ja UK:n tulevaa suhdetta, sillä EU:n ja Suomen peruskannat tulevan suhteen neuvotteluihin linjattiin jo Eurooppa-neuvoston vuosina 2017 ja 2018 hyväksymissä suuntaviivoissa sekä vuonna 2019 hyväksytyssä EU:n ja UK:n yhteisessä julistuksessa tulevan suhteen puitteista.

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle viimeksi 28.12.2020 27-sivuisen selvityksen nyt neuvoteltujen sopimusten sisällöstä (UJ 50/2020 vp). Suuri valiokunta pyysi samana päivänä valtioneuvostoa vielä päivittämään ja täydentämään annettua selvitystä tarpeellisilta osiltaan 15.1. mennessä. Seuraavassa vastataan tähän suuren valiokunnan pyyntöön.

2. Erosopimus

Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että 1.2.2020 voimaan tullutta erosopimusta sovelletaan yhä täysimääräisesti kaikkien sekä nyt että mahdollisesti myöhemmin UK:n kanssa tehtävien sopimusten rinnalla.

Erosopimuksen määräyksillä esimerkiksi turvataan täysimääräisesti EU:n ja UK:n kansalaisten ennen siirtymäkauden päättymistä saavuttamat oikeudet ja varmistetaan, että UK vastaa edelleen kaikista EU-jäsenyytensä aikana tekemistään taloudellisista sitoumuksista. Lisäksi erosopimus sisältää mm. Irlannin ja Pohjois-Irlannin välistä rajaa koskevan pöytäkirjan. Sen avulla vältetään tiukka rajavalvonta Irlannin saaren sisällä rauhanprosessia kunnioittaen ja EU:n sisämarkkinoiden toimintaa vaarantamatta. Erosopimuksen koko sisältö on avattu artiklakohtaisesti valtioneuvoston selvityksessä EJ 22/2019 vp (VNEUS2020-00044).

Kauppa- ja yhteistyösopimuksessa osapuolet vahvistavat kunnioittavansa edelleen erosopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista koskevia velvollisuuksiansa. Mikäli osapuoli ei noudata erosopimuksella perustetun välimiespaneelin antamaa sitovaa ratkaisua, on toisella osapuolella mahdollisuus tietyn edellytyksin turvautua myös kauppa- ja yhteistyösopimuksen mukaisten velvoitteidensa noudattamisen keskeyttämiseen.

3. Kauppa- ja yhteistyösopimus

Sopimus on jaettu seitsemään osaan, jotka jakautuvat edelleen otsakkeisiin ja osastoihin. Sopimuksessa on lisäksi 48 liitettä ja 3 pöytäkirjaa, joissa on yhteensä 9 liitettä. Ne ovat erottamaton osa sopimusta ja niillä on sama oikeudellinen sitovuus kuin sopimuksen varsinaisilla artikloilla.

Kuten selvityksessä UJ 50/2020 vp todettiin, sopimus ei kata **yhteistyötä ulko-, turvallisuus, ja puolustuspolitiikassa**, koska UK ei halunnut neuvotella mistään sopimukseen perustuvasta yhteistyöstä näillä ulkoisen turvallisuuden aloilla. Suomen tavoitteena oli EU:n neuvottelutavoitteiden mukaisesti läheinen poliittinen vuoropuhelu UK:n kanssa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alalla. Neuvotteluita tästä osakokonaisuudesta ei kuitenkaan käyty.

Ensimmäinen osa: Yleiset ja institutionaaliset määräykset

Valtioneuvostolla ei ole tässä vaiheessa täydennettävää selvityksessä UJ 50/2020 vp esitettyyn. Kuten selvityksessä jo todettiin, Suomen ja EU:n neuvottelutavoitteet täyttyivät ensimmäisen osan osalta hyvin. UK-suhdetta varten perustettiin yksi sopimuskehikko. Kaikki EU:n ja UK:n tulevaisuudessa tehtävät uudet kahdenväliset sopimukset tulevat erottamattomaksi osaksi tätä kehikkoa, jolleivät osapuolet erikseen toisin sovi. Samoin sopimuskehikkoa varten perustettiin Suomen tavoitteiden mukaisesti yksi horisontaalinen hallintorakenne. EU:n sisäistä toimintaa sopimusten hallinnossa kuvataan vielä jäljempänä kohdassa 4.2. ("Neuvoston päätös sopimusten allekirjoittamisesta").

Toinen osa: Kauppa, liikenne, kalastus ja muut järjestelyt

Sopimuksen laajin osio koskee **Kauppaa**. Se sisältää 12 osastoa, jotka käsittelevät vapaakauppasopimuksiin tyypillisesti sisältyviä aihekokonaisuuksia kuten tavarakauppaa, palvelukauppaa ja investointeja, digitaalista kauppaa, pääomasiirtoja ja maksuja, henkisen omaisuuden suojaa, julkisia hankintoja, pieniä ja keskisuuria yrityksiä, energiaa, läpinäkyvyyttä, hyviä sääntelykäytänteitä ja sääntely-yhteistyötä, tasapuolisia kilpailuedellytyksiä ja kestävä kehitystä sekä poikkeuksia.

Valtioneuvosto täydentää selvitystä UJ 50/2020 vp seuraavilta osin:

Alkuperäsäännöt noudattavat pääosin EU:n perinteistä lähestymistapaa. Etuuskohteluun vaadittavan EU/UK- alkuperän kerryttämisessä sovelletaan nk. täyttä kahdenvälistä kumulaatiota, eli EU:sta tai UK:sta peräisin olevien etuuskohteluun oikeutettujen alkuperäainesten lisäksi ei-alkuperäaineille määritellyt riittävät jalostustoimenpiteet voidaan ottaa huomioon lopputuotteen alkuperän määrittelyssä. Tuotekohtaisissa alkuperäsäännöissä määritellään ne edellytykset, esimerkiksi tullinimikkeen muutos tai maksimiosuus ei-alkuperäaineelle, joiden täyttymisen perusteella tuotteen voidaan katsoa olevan alkuperätuote. Suomen tavoitteena oli joustavammat säädökset, jotka olisivat sallineet useamman osapuolen laajennetun kumulaation. Sähköautojen ja akkujen osalta sopimus sisältää erilliset määräykset alkuperävaatimuksista. Niiden osalta neuvottelutulos on Suomen tavoitteiden mukainen.

Teknisiä kaupan esteitä koskevien määräysten tavoitteena on estää tarpeettomien teknisten kaupan esteiden syntymistä osapuolten välille. Sopimus sisältää määräyksiä teknisten määräysten, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, standardisoinnin, akkreditoinnin, markkinavalvonnan ja merkintöjen ja sääntelyn läpinäkyvyyden osalta. Määräysten perustana on Maailman kauppajärjestö WTO:n teknisiä kaupan esteitä koskeva sopimus (TBT-sopimus).

Sopimuksessa sovitaan, että osapuolten on pääsääntöisesti käytettävä kansainvälisiä standardeja teknisessä sääntelyssä. Sopimuksessa nimetään ne kansainväliset standardisointielimet, joiden laatimat

standardit katsotaan sopimuksessa tarkoitetuiksi kansainvälisiksi standardeiksi. Tietyin edellytyksin myös muiden kansainvälisten järjestöjen laatimat standardit voidaan katsoa sopimuksessa tarkoitetuiksi kansainvälisiksi standardeiksi. Kansainvälisten standardien käyttöön sitoutuminen oli sekä Suomen että EU:n neuvottelutavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävää.

Sopimuksessa sovitaan myös, että osapuolten tulee harkita valmistajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen käyttöä yhtenä keinona vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi, jolloin kolmannen osapuolen tarkastusta ei tarvita. Kyseessä on laajasti EU:ssa käytetty toimintatapa ja sen jatkuminen on tärkeää. Yleisesti vaatimustenmukaisuuden arvioinnin lähtökohdaksi on sovittu, että valitun menettelyn tulee olla oikeasuhtainen käsillä olevaan riskiin nähden. Sopimuksessa on määrätty vaatimustenmukaisuuden arvioinnin periaatteista sekä kolmannen osapuolen että viranomaisen toteuttaman arvioinnin osalta. Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen pätevyys kannustetaan edelleen osoittamaan ensisijaisesti akkreditoinnilla.

Sopimuksessa on määrätty markkinavalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä EU:n ja UK:n välisestä tietojenvaihdosta vaarallisten ja vaatimustenvastaisten tuotteiden osalta. Tämä on tärkeää kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi. Sopimuksessa on myös määrätty pakollisten merkintöjen käyttämisestä tietyin edellytyksin.

Sopimus sisältää määrättyä **tullauksesta ja kaupan helpottamisesta**. Siirtymäkauden päätyttyä tavaroiden vapaa liikkuvuus UK:n ja EU:n välillä päättyy. Siksi kaikkia EU:n tulli- ja muun tavaroiden tuontiin ja vientiin sovellettavan lainsäädännön mukaisia tarkastuksia ja muodollisuuksia, mukaan lukien saapumisen ja poistumisen yleisilmoituksia, sovelletaan vuoden 2021 alusta kaikkiin tavaroihin, jotka saapuvat EU:n tullialueelle UK:sta tai poistuvat unionin tullialueelta UK:hon, kuten kaikessa muussakin kolmansien maiden kanssa käytävässä tavarakaupassa. Tämä ei koske tavarakauppaa EU:n ja Pohjois-Irlannin välillä, johon sovelletaan Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskevaa, vuoden 2020 erosopimuksen pöytäkirjaa.

Kauppa- ja yhteistyösopimuksen tullausta ja kaupan helpottamista koskevan luvun määräysten tavoitteena on tukea kaupan helpotuksia ja samalla varmistaa tehokas tullivalvonta sekä tukea sopimusosapuolten välistä tulliyhteistyötä ja määritellä sen puitteet. Tavoitteen toteutumista edistetään käyttämällä Maailman tullijärjestö WCO:n yhteisiä standardeja, normeja sekä tietoelementtejä WCO:n tietomallin mukaisesti. Luvussa määrätään muun muassa valtuutettuja talouden toimijoita (AEO) koskevien ohjelmien vastavuoroisesta tunnustamisesta, minkä vuoksi unionin ja UK:n välisessä tavarakaupassa AEO:t voivat hyötyä yksinkertaistetuista tullimenettelyistä ja tullitarkastusten helpotuksista. Osapuolet sitoutuvat lisäksi työskentelemään tullimenettelyjä koskevien vaatimusten ja muodollisuuksien yksinkertaistamista kauppa käyvien tahojen, ml. pk-yritykset, ajan ja kustannusten pienentämiseksi. Tätä tavoitetta edistäviin toimiin voi kuulua esimerkiksi useita eri tuontierä tietyin ajanjakson kuluessa kattavien koonti-ilmoitusten käyttö sekä kevennetyt tieto- ja dokumentaatiovaatimukset. Tullausta ja kaupan helpottamista koskevassa luvussa määrätään myös mm. tavaroiden passituksesta, riskienhallinnan menettelyistä, jälkitarkastuksesta, tiedon jakamisesta, tullaukseen liittyvistä ennakkoratkaisuista, muutoksenhausta sekä pyrkimyksestä meriteitse tapahtuvan roll-on, roll-off -liikenteen helpottamiseksi. Tällaisista riittävää tullivalvontaa vaarantamattomista helpotuksista ja yksinkertaistuksista sopiminen sekä niiden jatkossa tavoittelemiseen sitoutuminen on Suomen tavoitteiden mukaista.

Sopimus sisältää myös kaksi pöytäkirjaa **hallinnollisesta yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulli- ja arvonlisäveroasioissa**. Pöytäkirjoissa käsitellään tietojenvaihtoa tulli- ja arvonlisäveropetosten ja muun laittoman toiminnan torjumiseksi sekä keskinäistä avunantoa veroihin ja maksuihin liittyvien saatavien perimiseksi ja osapuolten taloudellisten etujen suojaamiseksi. Hallinnollista avunantoa tulliasioissa koskevan pöytäkirjan mukaan osapuolet antavat toisilleen apua varmistamiseen erityisesti tullilainsäädäntöä rikkovia toimia ehkäisemällä, tutkimalla ja torjumalla, että tullilainsäädäntöä sovelletaan oikein. Pöytäkirja vastaa kattavuudeltaan ja sisällöltään EU:n

kolmansien maiden kanssa sopimia vastaavia pöytäkirjoja ja on Suomen tavoitteiden mukainen. Tullirikostorjuntaan voidaan soveltaa myös lainvalvonnasta ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosoikeuden alalla sovittua yhteistyötä.

Sopimus kattaa **rahoituspalvelut** samalla tavalla kuin ne on yleensä katettu EU:n ja kolmansien maiden välisissä vapaakauppasopimuksissa. Sopimus velvoittaa molemmat osapuolet pitämään markkinat avoimina toimijoille, jotka pyrkivät tarjoamaan palveluja sijoittautumisen kautta. Osapuolet sitoutuvat myös varmistamaan, että niiden alueella rahoituspalvelualalla noudatetaan kansainvälisesti sovittuja standardeja. Molemmat osapuolet säilyttävät oikeuden toteuttaa tai pitää voimassa toimenpiteitä rahoitusvakauden säilyttämiseksi ja rahoitusmarkkinoiden eheyden turvaamiseksi. Osapuolet pyrkivät maaliskuuhun 2021 mennessä sopimaan yhteisymmärrysasiakirjasta koskien sääntely-yhteistyön puitteita rahoituspalveluiden alalla. Sopimusluonnokseen ei sisälly vastaavuuspäätöksiä koskevia säädöksiä, koska osapuolet päättävät niistä itsenäisesti.

Mainittu yhteisymmärrysasiakirja sekä tulevat vastaavuuspäätökset vaikuttavat pitkälti siihen minkälaiseksi EU:n ja UK:n tulevat suhteet rahoitusalueella lopulta muodostuvat. Komissiolla on tällä hetkellä arviointiprosessi kesken 28 vastaavuuspäätöksen osalta ja UK on puolestaan tehnyt joitakin vastaavuuspäätöksiä omista lähtökohdistaan. Komissio hyväksyi syyskuussa 2020 tärkeänä ja keskeisenä pidetyn keskusvastapuolia (joilla on keskeinen merkitys esimerkiksi johdannaiselvityksessä) koskevan 18 kuukauden määräaikaisen vastaavuuspäätöksen. Komissio pyrki päätöksellä rahoitusvakauden turvaamiseen ja antamaan EU:n markkinatoimijoille (joilla on voimakas riippuvuus UK:n keskusvastapuolten tarjoamista palveluista) riittävästi aikaa vähentää UK:n keskusvastapuoliin liittyviä riskejään.

Suomen neuvottelutavoitteena oli, että rahoituspalveluiden käyttäjät (yritykset, kotitaloudet, valtio) Suomessa pääsevät vastaisuudessaakin kansainvälisille rahoitus- ja sijoitusmarkkinoille mukaan lukien UK:n markkinat. Tavoitteen voidaan arvioida toteutuneen toistaiseksi hyvin.

Yritystoimintaan liittyvien henkilöiden liikkumisen osalta sopimus kattaa laajasti eri henkilökategorioita, mikä oli myös Suomen tavoitteena. Sopimuksessa katetaan sijoittautumisen vuoksi matkustavat liikematkustajat, sisäisen siirron saaneet työntekijät ja lyhytaikaiset liikematkustajat, sekä sopimusperusteiset palveluntarjoajat ja itsenäiset ammatinharjoittajat. Yrityksen sisällä siirtyvien henkilöiden perheenjäsenet ovat myös mukana sitoumuksissa. Sopimukseen sisältyy lisäksi määräyksiä maahantuloon ja maassa oloon liittyvien prosessien läpinäkyvyydestä. Sopimus ei korvaa sisämarkkinakohtelua, mutta vapaakauppasopimuksena se on kattava.

Sopimuksessa sovitaan, että osapuolet sallivat **sijoittautumisen vuoksi matkustavien liikematkustajien** maahantulon ja tilapäisen oleskelun alueellaan ilman kiintiöitä tai taloudellista tarveharkintaa ja edellyttämättä työlupaa tai muita vastaavia ennakkohyväksyntämenettelyjä (enintään kolmen kuukauden ajaksi), ellei rajoituksiin ole erikseen varattu oikeutta. Osapuolet sallivat myös **yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden** maahantulon ja tilapäisen oleskelun sekä työskentelyn alueellaan ilman kiintiöitä tai tarveharkintaa (kolmen vuoden ajaksi, kun on kyse johtajista ja asiantuntijoista ja yhden vuoden ajaksi, kun on kyse harjoittelijoista). **Lyhytaikaisten liikematkustajien** osalta osapuolet sallivat maahantulon ja oleskelun ilman kiintiöitä ja taloudellista tarveharkintaa ja edellyttämättä työlupaa tai muita vastaavia ennakkohyväksyntämenettelyjä (enintään kolmen kuukauden ajaksi), ellei rajoituksiin ole erikseen varattu oikeutta. **Sopimusperusteisten palveluntarjoajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien** osalta sovitaan puolestaan, että osapuolet sallivat maahantulon ja tilapäisen oleskelun alueellaan tietyillä aloilla ilman kiintiöitä ja tarveharkintaa (enintään yhden vuoden ajaksi).

Sitoumuksiin soveltuvat osapuolten tekemät varaukset. Sitoumuksilla ei myöskään ole vaikutusta osapuolten maahantulovaatimukseen (muilta osin kuin mihin sopimuksessa sitoudutaan), pätevyysvaatimukseen, työ- ja sosiaaliturvajärjestelmiin tai työehtoihin. Nämä pätevät aina, samoin

kuin kaikkien EU:n kauppasopimusten yhteydessä. **Sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden perheenjäsenten** suhteen sovitaan oikeudesta maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun EU:n osalta direktiivin 2014/66/EU ja UK:n osalta UK:n maahanmuuttolainsäädännön mukaisesti. UK sallii sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden puolisoiden ja huollettavien lasten työskennellä viisuminsa voimassaoloaikana palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana eikä edellytä heiltä työluvan hankkimista.

Muiden henkilöiden liikkuvuudesta sovittiin jo erosopimuksessa, jonka mukainen siirtymäkausi päättyi 31.12.2020. Erosopimuksessa turvataan vain liikkumisvapauttaan ennen 1.1.2021 käyttäneiden saavuttamat oikeudet. Henkilöiden vapaa liikkuvuus on siten päätynyt ja UK:n kansalaisiin sovelletaan kolmansien maiden kansalaisia koskevia kansallisia ja EU-lainsäädännön säännöksiä.

Sopimuksella luodaan myös yleiset puitteet, jotka mahdollistavat **ammattipätevyyksien** vastavuoroisesta tunnustamisesta neuvottelemisen alakohtaisesti tulevaisuudessa. Tämä vastaa muissa EU:n vapaakauppasopimuksissa käytettävää mallia ja tarkoittaa merkittävää muutosta tilanteeseen, jolloin UK oli vielä unionin jäsen. Jatkossa UK:sta tulevat säänneltyjen ammattien asiantuntijat joutuvat pääsääntöisesti hankkimaan ammattipätevyydelleen tunnustuksen erikseen jokaisessa EU:n jäsenvaltiossa, ja EU:sta tulevat asiantuntijat joutuvat vastaavasti hankkimaan tunnustuksen UK:ssa. Suomen tavoitteli mahdollisimman kattavia sääntöjä ja tiivistä yhteistyötä ammattipätevyyden vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyen. Lopulta UK oli kuitenkin haluton sopimaan enempää ammattipätevyyksistä. Osapuolten sääntelyn yhteiset lähtökohdat helpottanevat kuitenkin alakohtaisten neuvotteluiden käymistä tulevaisuudessa.

Sopimukseen sisältyy moderni **digitaalisen kaupan** teksti, jonka kautta luodaan vakautta osapuolten yritysten liiketoiminnalle ja vahvistetaan kuluttajien luottamusta verkkoympäristöön. Suomen tavoitteet täyttyvät siis tältäkin osin. Sopimuksessa käsitellään laajasti digitaalisen kaupankäynnin edellytyksiä edistäviä aiheita kuten sähköiset allekirjoitukset, sähköisten toimitusten tullittomuus, roskaposti, tietovirrat ja näihin liittyvä henkilötietojen suoja, hallinnon avoin data sekä lähdekoodien paljastamisvaatimusten kieltä. Lisäksi vahvistetaan osapuolten sääntelyoikeus ja osastoon soveltuvat EU:n kauppasopimusten tavanomaiset poikkeukset. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun EU:n tekemässä kauppasopimuksessa on yksityiskohtaisia määräyksiä tietovirroista. Määräykset edesauttavat saumatonta tietojen siirtoa EU:n ja UK:n välillä. Ne myös mahdollistavat Suomen tavoitteiden mukaisesti henkilötietojen suojan korkean tason ylläpitämisen jatkossakin.

Lentoliikenne oli yksi Suomen prioriteeteista neuvotteluissa. Suomi tavoitteli mahdollisimman avointa markkinoillepääsyä, jolla Suomen saavutettavuus Euroopan reuna-alueen maana voitaisiin parhaiten turvata. Suorien lentojen lisäksi Suomi pyrki neuvotteluissa varmistamaan, että myös yhteydet kolmansiiin maihin (ns. 5. vapauden oikeudet), etenkin USA:han ja Aasiaan, turvattaisiin. Suomen tavoitteena oli taata hyvät liikenneyhteydet ja kasvun edellytykset myös tulevaisuudessa.

Suomen neuvottelutavoitteet saavutettiin kaikilta muilta osin, mutta sopimus mahdollistaa ns. 5. vapauden oikeudet ainoastaan rahdin osalta. Matkustajaliikenteen osalta päädyttiin kompromissiin, jonka mukaan jatkolennot voidaan toteuttaa markkinointijärjestelyjen kautta. Sopimus kattaa siis lentoliikenteen osalta niin sanotut kolmannet ja neljännet vapaudet eli mahdollistaa EU:n ja UK:n väliset **lentoyhteydet** välilaskulla tai ilman. Markkinointijärjestelyjä koskevissa määräyksissä sallitaan EU:n ja UK:n välisten lentojen lisäksi myös Suomelle tärkeät **jatkolennot** (Lontoo-Helsinki-Aasia ja Helsinki-Lontoo-USA). UK:n pääsy EU:n lentoliikenteen sisämarkkinoille kuitenkin luonnollisesti päättyy. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että UK-yhtiö ei voi myydä EU:sta lähteviä lentoja, joilla ei ole mitään liityntää UK:hon. Sisämarkkinoilla tämä oli mahdollista. Lentoyhtiöiden on oltava toimiluvan myöntäneen osapuolen enemmistöomistuksessa. Tästä poikkeuksena ovat sellaiset UK:sta operoivat yhtiöt, joilla on vuoden vaihteessa voimassa oleva EU-asetusten mukainen liikennelupa. Ne voivat jatkaa operointia UK:sta riippumatta siitä, ovatko UK- vai EU-omistuksessa.

Kuten jäljempänä selostetaan, sopimus on tarkoitus tehdä unionisopimuksena. Tämä rajoittaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia neuvotella kahdenvälisiä sopimuksia UK:n kanssa sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Lentoliikenteen osalta jäsenvaltioilla on mahdollisuus täydentää sopimusta kahdenvälisesti ainoastaan rahdin osalta ns. viidensiin vapauksiin saakka. Sopimuksessa ei siis huomioida EU:n lentoliikennesopimuksille yleensä tyypillistä sekasopimusluonnetta. Sopimuksen allekirjoittamista koskevan neuvoston päätöksen artikloissa ja perustelukappaleissa todetaan kuitenkin, ettei sopimus ole ennakkotapaus eikä se vaikuta EU:n olemassa oleviin tai tuleviin kolmasmaasopimuksiin. Komissio yhtyi tähän tulkintaan neuvoston pöytäkirjaan liitettyssä lausumassaan.

Sopimus kattaa **sosiaaliturvan koordinaation** Suomen tavoitteiden mukaisesti. Kyse on EU-lainsäädännön periaatteille ja sen säännöksille rakentuvasta ratkaisusta, jonka mukaisesti jäsenvaltioiden ja UK:n välillä liikkuvien henkilöiden sosiaaliturvaetuudet turvataan myös niiden henkilöiden kohdalla, joilla ei ole erosopimuksen takaamia oikeuksia. Koordinaatio on asialliselta soveltamisaltaan laajaa verrattuna kahdenvälisen sosiaaliturvasopimusten kattavuuteen ja sovellettavissa heti erosopimuksen siirtymäkauden päättymisen jälkeen. Kansalaisten oikeuksien kannalta ratkaisu on suotuisa. EU-tason ratkaisusta huolimatta toimivalta tehdä kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia kolmansien maiden kanssa säilyy eikä tämä unionisopimus muuta jäsenvaltion toimivaltaa tehdä kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia. Mahdollisuus tehdä täydentäviä kahdenvälisiä sopimuksia UK:n kanssa on lisäksi turvattu neuvoston allekirjoituspäätöksessä.

Lähetettyjä työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia koskeva erityyssäännös lähtövaltion lainsäädännön soveltamisesta enintään 24 kuukauden ajan on kuitenkin mahdollista vain, jos jäsenvaltio määrääjassa sopimuksen voimaantultua ilmoittaa soveltavansa lähettämissääntöä. Suomi ilmoittaa määrääjassa (15.1.2021) soveltavansa lähettämissääntöä, mikä tarkoittaa EU-lainsäädännön mukaisen lähettämistä koskevan lainvalintasäännön noudattamista UK:hon lähetettyihin ja sieltä Suomeen lähetettyihin työntekijöihin. Suomesta lähetettyjen sosiaaliturva säilyy Suomessa ja sosiaalivakuutusmaksut maksetaan vain Suomeen.

Kolmas osa: Lainvalvonta ja oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla

Valtioneuvosto täydentää selvitystä UJ 50/2020 vp seuraavasti:

Suomen tavoitteena oli saada aikaan selkeä järjestely lainvalvonta- ja rikosoikeudellisen yhteistyön osalta siltä osin kuin se on tarpeellista sujuvan yhteistyön jatkamiseksi. Järjestelyn tuli olla oikeudellisesti mahdollisimman selkeä ja sisältää riittävät perusoikeus- ja ihmisoikeustakeet. Intressissämme katsottiin olevan mm. se, että UK sekä Europol ja Eurojust tekisivät yhteistyösopimuksen ja että EU ja UK neuvottelisivat matkustajarekisteritietojen vaihtoa koskevan PNR-sopimuksen. Kokonaisuutena arvioiden Suomen neuvottelutavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen. Tarkentavia keskusteluja käydään vielä sopimuksen edellyttämistä viranomaisnotifikaatioista sekä kansallisen lainsäädännön valmisteluun liittyvistä kysymyksistä.

Suomen intressissä oli, että EU ja UK neuvottelevat matkustajarekisteritietojen (**PNR-tiedot**) vaihtoa koskevan PNR-sopimuksen. Sopimus sisältääkin vastavuoroisen oikeusperustan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen vaihdolle UK:n ja EU:n matkustajatietoyksiköiden välillä. Lisäksi sopimus sisältää lentoyhtiöiden tarvitseman oikeusperustan PNR-tietojen siirtämiselle EU:sta UK:hon. Sopimus sisältää useita tietosuojaa koskevia säännöksiä, joilla varmistetaan tarvittavien suojatoimien noudattaminen henkilötietojen siirrossa UK:hon EU:n tietosuojalainsäädännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämällä tavalla. Sopimus vastaa tältä osin Suomen neuvottelutavoitteita hyvin.

Sopimuksessa määrätään UK:n sekä EU:n lainvalvontayhteistyövirasto **Europolin** ja oikeudellisen yhteistyön virasto **Eurojustin** välisestä yhteistyöstä vakavan kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Yhteistyön jatkuminen on Suomen intressien mukaista.

Rikosrekisteritietojen vaihtoa koskevat määräykset vastaavat pitkälti EU:n jäsenvaltioiden välillä olevaa ns. ECRIS-säätelyä, joka perustuu neuvoston puitepäätökseen Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (2009/315/YOS) ja neuvoston päätökseen eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta (2009/316/YOS). Mainittu puitepäätös ja päätös on pantu Suomessa täytäntöön lailla rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (214/2012). Säätelyn ulottaminen Suomen ja UK:n väliseen yhteistyöhön sopimuksen mukaisesti edellyttää kansallista säätelyä.

Sopimusmääräykset edellyttävät tehtäviksi toimivaltaisia viranomaisia koskevat notifikaatiot. Kunnes erillinen lainsäädäntö on voimassa, tarkoituksena on, että Suomi nimeäisi toimivaltaiset viranomaiset kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) mukaisesti. Toimivaltainen keskusviranomaisen lähettämään rikosrekisteritietoja koskevia pyyntöjä olisi oikeusministeriö. Toimivaltainen keskusviranomaisen vastaanottamaan Suomeen lähetettyjä pyyntöjä olisi Oikeusrekisterikeskus.

Neljäs osa: Temaattinen yhteistyö

Valtioneuvostolla ei ole tässä vaiheessa ole täydennettävää selvitykseen UJ 50/2020 vp.

Viides osa: Osallistuminen unionin ohjelmiin

Suomi tavoitteli sitä, että UK olisi pysynyt jatkossakin mahdollisimman laajasti mukana EU:n tiedettä, innovointia, nuorisoa, urheilua, kulttuuria ja koulutusta koskevissa ohjelmissa. Myös EU:n ja UK:n välisessä vuoden 2019 poliittisessa julistuksessa peräänkuulutettiin mahdollisimman tiivistä yhteistyötä asianomaisilla toimialoilla. UK halusi kuitenkin lopulta osallistua vain EU:n tutkimusohjelmiin. Suomen neuvottelutavoitteet saavutettiin kaikkien TKI-ohjelmien osalta (Horisontti Eurooppa, Euratom tutkimus- ja koulutusohjelma, Avaruusohjelma ja ITER-ohjelma). Mikäli UK haluaisi myöhemmin osallistua muihinkin ohjelmiin, tapahtuisi tämä sopimuksen sekä kolmansia maita koskevien ohjelmakohtaisten sääntöjen puitteissa. Muilta osin valtioneuvostolla ei ole tässä vaiheessa täydennettävää selvitykseen UJ 50/2020 vp.

Sopimuksen muut osat

Valtioneuvostolla ei ole tässä vaiheessa täydennettävää selvityksessä UJ 50/2020 vp esitettyyn sopimuksen kuudennen ja seitsemännen osan eikä erillisten tietoturvallisuus- ja ydinenergia-alan yhteistyösopimusten osalta.

Ottaen huomioon **tietojen siirron ja vaihdon** merkityksen EU:n ja UK:n välillä sekä **henkilötietojen suojan** korkean tason varmistamisen, Suomen tavoitteena on selvityksessä UJ 50/2020 vp kuvatulla tavalla ollut, että komissio tekisi mahdollisimman pian UK:ta koskevan tietosuojan tasoa koskevan riittävyyspäätöksen. Sopimuksen mukaista väliaikaisjärjestelyä voidaan Suomen kannalta pitää tyydyttävänä, mutta toivottavaa edelleen olisi, että komissio hyväksyy mahdollisimman pian UK:n osalta tietosuojan tasoa koskevan riittävyyspäätöksen, mikäli EU:n tietosuojalainsäädännön edellytykset täyttyvät.

4. Sopimusten hyväksymismenettely ja väliaikainen soveltaminen

4.1. EU:n toimivalta kansainvälisten sopimusten tekemisessä

SEUT 3 artiklan 1 kohdassa luetellaan alat, jotka kuuluvat kokonaisuudessaan pysyvästi unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Näihin kuuluvat mm. tulliliitto, kilpailusäännöt ja kauppapolitiikka.

SEUT 3 artiklan 2 kohdan mukaan unionilla on lisäksi yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus *”siltä osin kuin se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta”*. Tähän määräykseen on kodifioitu EU-tuomioistuimen vuodesta 1971 alkaen kehittynyt ja Lissabonin sopimuksen hyväksymiseen mennessä vakiintunut oikeuskäytäntö. Määräys koskee kaikkia politiikkaaloja ja kaikkia oikeusperustoja. Perusajatuksena on, että kun unioni antaa säännöksiä, joilla otetaan käyttöön yhteisiä sääntöjä, olivat ne missä muodossa tahansa, jäsenvaltioilla ei ole enää yksin tai edes yhdessä oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa näihin sääntöihin mahdollisesti vaikuttavista velvoitteista.

Jaetun toimivallan perusteella annettu EU-sääntely johtaa siis yleensä siihen, että EU:lle syntyy yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus samasta asiasta. Edellytyksenä ei ole, että kansainvälisten sitoumusten kattamat alat ja unionin säännösten kattamat alat ovat täysin yhdenmukaiset. Unionin yksinomainen toimivalta syntyy jo silloin, kun kansainväliset sitoumukset kuuluvat alaan, jonka yhteiset EU-säännöt suurelta osin kattavat (ks. esim. EU-tuomioistuimen lausunto 1/13 Haagin yleissopimuksesta, 71-73 kohta tai lausunto 3/15 Marrakeshin sopimuksesta 106 - 107 kohta). Tällöin jäsenvaltiot eivät enää voi tehdä EU-sääntelyyn vaikuttavia päällekkäisiä sopimuksia, vaikka ne eivät olisi mitenkään ristiriidassa EU-sääntelyn kanssa.

Tältä pohjalta EU-tuomioistuin katsoi lausunnossaan 2/15 EU:n ja Singaporen välisen vapaakauppasopimuksen kuuluvan lähes kokonaisuudessaan unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Tuomioistuimen mukaan kyseisen sopimuksen ainoat jaettuun toimivaltaan kuuluvat määräykset liittyvät muihin kuin suoriin sijoituksiin unionin ja Singaporen välillä sekä sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisemiseen. UK:n kanssa nyt tehtävä sopimus ei sisällä vastaavia määräyksiä.

Nyt on kyse EU:n entisestä jäsenvaltiosta ja yhteisen EU-lainsäädännön noudattamiselle perustuneen yhteistyön uudelleenjärjestämisestä kansainvälisen sopimuksen nojalla. Sopimus ja EU-sääntely liittyvät siis kiinteästi toisiinsa ja sopimuksen määräykset näyttävät nimenomaan koskevan aloja, jotka ovat jo suurelta osin EU-lainsäädännön kattamia.

Suurin osa nyt tehtävän sopimuksen sisällöstä kuuluu siis unionin yksinomaiseen toimivaltaan joko SEUT 3 artiklan 1 tai 2 kohdan nojalla. Tämän lisäksi olennaista on se, että nyt tehtävissä sopimuksissa ei ole yhtäkään määräystä, jonka osalta unionilla ei olisi toimivaltaa. Unionilla on toimivaltaa, joko yksinomaista tai jaettua, kaikilla sopimuksen kattamilla aloilla. Näin ollen on juridisesti mahdollista ja EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön (ks. esim. yhdistetyt asiat C-626/15 ja C-659/16, kohta 126) mukaista tehdä sopimus neuvoston päätöksellä vain unionin puolesta.

Päätäessään sopimuksen allekirjoittamisesta neuvosto otti huomioon nyt käsiteltävän sopimuksen erityisluonteen. Kyse on entisestä jäsenvaltiosta, joka on ollut pitkään integroituna EU:n sisämarkkinoihin ja joka noudatti siirtymäkauden päättymiseen saakka täysimääräisesti yhteistä EU-lainsäädäntöä. Tällaista tilannetta EU:lla ei ole koskaan ennen ollut minkään kolmannen maan kanssa. Muiden maiden kanssa on aina aloitettu vakiintuneesta etäisemmästä suhteesta, ja pyritty sopimuksen avulla lähentymään. UK:n kanssa suunta on päinvastainen. Tästä syystä sopimus katsottiin erityistapaukseksi. Jos sitä ei olisi saatu ajoissa väliaikaisesti sovellettavaksi, pudotus EU-jäsenyydestä sopimuksettomaan tilaan olisi ollut valtava. Unionisopimus oli ainoa keino välttää sopimukseton tila

ja sen haitalliset vaikutukset elinkeinoelämälle ja kansalaisille. Sopimuksen tekeminen kaikkien jäsenvaltioiden kaikkien kansallisten parlamenttien ratifiointia edellyttävänä sekasopimuksena muutaman mahdollisesti vielä jaettuun toimivaltaan kuuluvan sopimusmääräyksen vuoksi olisi merkinnyt pitkää epätietoisuuden aikaa.

Jäsenvaltioissa ja unionin toimielimissä vallitsee yhteinen käsitys siitä, että sopimuksen allekirjoittaminen ja tekeminen unionin puolesta ei muodosta ennakkotapausta. Tämä todettiin neuvoston päätöksessä sopimuksen allekirjoittamisesta. Siinä myös vahvistettiin, että unionisopimuksen käyttäminen ei vaikuta toimivallanjakoon jäsenvaltioiden ja unionin välillä mitenkään muuten, kuin rajatusti suhteessa UK:hon. Tämän lisäksi neuvostossa identifioitiin kolme jaetun toimivallan alaan kuuluvaa kokonaisuutta, joiden osalta haluttiin edelleen säilyttää jäsenvaltioiden mahdollisuus tehdä UK:n kanssa kahdenvälisiä sopimuksia. Näitä neuvoston päätöksen kohtia käsitellään seuraavassa tarkemmin.

4.2. Neuvoston päätös sopimusten allekirjoittamisesta

4.2.1. Unionisopimuksen vaikutus jäsenvaltioiden toimivaltaan

Neuvosto teki 29.12.2020 yksimielisen päätöksen (EU 2020/2252) sopimusten allekirjoittamisesta unionisopimuksina. Suomi sai kaikki tavoittelemansa kirjaukset mukaan päätökseen. Neuvosto perusteli päätöstään ja sen ainutlaatuista luonnetta kuudennessa perustelukappaleessa seuraavasti:

”Ottuen huomioon, että kaupp- ja yhteistyösopimus, joka on kattava sopimus unionista eronneen maan kanssa, on luonteeltaan poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen, neuvosto päättää käyttää mahdollisuutta, jonka mukaan unioni voi Yhdistyneen kuningaskunnan osalta käyttää ulkoista toimivaltaansa”. Tämän lisäksi myös päätöksen kuudennessatoista perustelukappaleessa korostetaan EU:n ja UK:n suhteen sekä siirtymäkauden päättyessä vallitsevan tilan täydellistä erilaisuutta verrattuna muihin kolmansiin maihin.

Päätöksen **10 artiklassa** neuvosto lisäksi rajasi päätöksensä vaikutukset vain UK:hon seuraavalla tavalla:

”Unionin toimivallan käyttö kaupp- ja yhteistyösopimuksen kautta ei rajoita unionin ja jäsenvaltioiden toimivaltaa minkä tahansa muun kolmannen maan kanssa käynnissä olevissa tai tulevaisuudessa neuvotteluissa kansainvälisistä sopimuksista tai tällaisten sopimusten allekirjoittamisesta tai tekemisestä taikka suhteessa mihin tahansa tuleviin neuvotteluihin kaupp- ja yhteistyösopimuksen COMPROV.2 artiklassa [Täydentävät sopimukset] tarkoitetuista täydentävistä sopimuksista tai tällaisten sopimusten allekirjoittamiseen tai tekemiseen”.

Myös komissio hyväksyi kyseisen artiklan sisällön ja vahvisti sen vielä omalta osaltaan neuvoston pöytäkirjaan liitettyssä lausumassaan.

Päätöksen kahdennessatoista perustelukappaleessa neuvosto varasi edelleen jäsenvaltioille nimenomaisen mahdollisuuden neuvotella kahdenvälisiä sopimuksia UK:n kanssa tietyillä sopimuksen kattamilla aloilla:

”Kaupp- ja yhteistyösopimus ei sulje pois jäsenvaltioiden mahdollisuutta tehdä Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa kahdenvälisiä järjestelyjä tai sopimuksia erityisissä kaupp- ja yhteistyösopimuksen kattamissa asioissa lentoliikenteen, tulli- ja alv-alaa koskevan hallinnollisen yhteistyön ja sosiaaliturvan aloilla tietyin ehdoin”.

Päätöksen **6 - 8 artikloissa** määrätään tarkemmin menettelysäännöistä ja edellytyksistä, joita

soveltamalla jäsenvaltiot voivat edelleen neuvotella, allekirjoittaa ja tehdä UK:n kanssa kahdenvälisiä järjestelyjä ja sopimuksia näillä aloilla. Niiden on luonnollisesti oltava yhteensopivia kaupp- ja yhteistyösopimuksen, unionin oikeuden ja EU:n sisämarkkinoiden toiminnan kanssa. Tämän lisäksi päätöksen **9 artiklassa** vahvistetaan vielä erikseen, että jäsenvaltiot voivat edelleen tehdä myös UK:n kanssa kahdenvälisiä sopimuksia, jotka eivät sisälly kaupp- ja yhteistyösopimuksen soveltamisalaan. SEU 4 artiklassa esitetyn vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden on pidettävä komissio informoituna aikomuksistaan.

Neuvoston päätöksessä ei ole kyse toimivallan siirrosta unionille, vaan unioni ainoastaan käyttää sille jo annettua toimivaltaa EU:n perussopimusten mukaisesti. Tämän jo olemassa olevan toimivallan käyttämisen vaikutukset on myös asianmukaisesti rajattu neuvoston päätöksellä koskemaan vain UK:ta ja vain UK:n kanssa nyt tehtävien sopimusten soveltamisalaa. Myös jokainen uusi sopimus, jonka EU mahdollisesti myöhemmin tekee UK:n kanssa, ml. sopimuksen nykyiseen soveltamisalaan kuuluvat uudet täydentävät sopimukset, tullaan arvioimaan toimivallan jaon osalta aina tapauskohtaisesti uudelleen.

4.2.2. Neuvoston ja jäsenvaltioiden asema sopimuksen hallinnossa ja soveltamisessa

Kuten selvityksessä UJ 50/2020 vp jo kuvattiin, neuvoston päätöksessä määrätään myös EU:n sisäisestä toiminnasta sopimuksen hallintoelimissä, eli etenkin kumppanuusneuvostossa, kauppakumppanuuskomiteassa ja lukuisissa sopimuksella perustetuissa erityiskomiteoissa. Suomi sai tältäkin osin päätökseen kaikki tavoittelemansa määräykset.

Päätöksen **2 artiklan** sekä sen seitsemännen ja kahdeksannen perustelukappaleen mukaan sopimuksen hallintoelimissä toimitaan EU:n perussopimusten edellyttämällä tavalla: unionia edustaa SEU 17 artiklan mukaisesti komissio, mutta unionin kannoista ja politiikkalinjauksista päättää SEU 16 artiklan mukaisesti aina neuvosto, joka tekee tarvittaessa SEUT 218 artiklan 9 kohdan mukaisia oikeudellisesti sitovia päätöksiä.

Jotta neuvosto voi asianmukaisesti käyttää sille kuuluvaa toimivaltaa päättää kokouksissa esitettävistä unionin kannoista, asetettiin komissiolle päätöksessä laaja ja yksityiskohtaisesti kuvattu velvollisuus varmistaa, että neuvosto saa aina ajoissa kaikki kokouksiin liittyvät tiedot ja asiakirjat. Tämän lisäksi jäsenvaltioilla on **2 artiklan** mukaan aina oikeus osallistua kumppanuusneuvoston ja eri komiteoiden kokouksiin osana unionin valtuuskuntaa. Jäsenvaltioiden ja neuvoston asema, edut ja oikeudet on siis asianmukaisesti turvattu.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Aineellisena oikeusperustana on neuvoston yksimielisyyttä ja Euroopan parlamentin hyväksyntää edellyttävä SEUT 217 artikla, jonka mukaan unioni voi tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä. Oikeusperusta on valittu ottaen huomioon sopimuksen poikkeuksellisen laaja soveltamisala, kunnianhimoisuus sekä kumppanuuden pitkäaikainen kesto ja jatkuvasti kehittyvä luonne.

Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta oikeusperustana on lisäksi Euratom-sopimuksen 101 artikla.

Menettelyllisenä oikeusperustana on SEUT 218 artikla. Sen 5 kohdan mukaisesti neuvosto päätti sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta. Artiklan 6 kohdan

mukaan neuvosto päättää vielä erikseen sopimuksen tekemisestä Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Sopimuksen tekeminen edellyttää Euroopan parlamentin hyväksyntää. Parlamentti käsittelee sopimusta alkuvuodesta 2021.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kokous 15.1.2021

Eduskuntakäsittely

U 55/2020 vp
UJ 50/2020 vp
E 6/2020vp
EJ 5/2020 vp
EJ 16/2020 vp
SuVEK 4/2020 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johannes Leppo VNK, 050 592 8278
Tuuli Kainulainen VNK
Kristiina Kauppinen UM
Elina Poikonen UM
Saara Nikkinen UM
Maria Guseff UM
Katja Arenmaa OM
Tapio Puurunen SM
Martti Salmi VM
Ilmari Uljas PLM
Henrik Ruso OKM
Silja Pasanen LVM
Sari Vuorinen STM
Marja-Terttu Mäkiranta STM
Johanna Rihto-Kekkonen TEM
Ahti Hirvonen MMM

Eero Tuovinen YM
Liisi Klobut YM

EUTORI-tunnus

EU/2020/0603

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	YAN Yleisten asioiden neuvosto, brexit UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VH, VM, VTV, YM
